

TAJNÝ ROZKAZ

MINISTRA NÁRODNÍ BEZPEČNOSTI

Ročník 1951

V Praze dne 14. listopadu 1951

Číslo 31

OBSAH: 42. Směrnice o sledování tisku bezpečnostními orgány.

42

ODTAJNĚNÉ

Směrnice o sledování tisku bezpečnostními orgány

263/01-1

Kapitalistický režim vytvořil u nás pro svoji potřebu množství právních předpisů, jichž použitím bylo možno omezit a i zcela potlačit svobodu tisku. Tyto předpisy byly ovšem používány téměř výlučně jen tenkrát, když šlo o tisk pokrokový, jehož svoboda byla zajištěna jen na papíře. Všechny tyto právní předpisy, datující se mnohdy ještě z doby starého Rakousko-Uherska, byly nyní zrušeny. Náš tisk není dnes nijak omežován ve svém svobodném projevu.

Předním úkolem našeho tisku, vyplývajícím z povahy lidově demokratického zřízení, je pomáhat budovatelskému úsilí našeho lidu, spějícího k socialismu; proto se podstatně svým obsahem liší od západního tisku, vydržovaného kapitalisty, sledujícího výhradně jejich kořistnickým potřebám. Budovatelské úspěchy národu spějícího k socialismu jsou však nenávistně sledovány žíly nepřátelskými marně se snažícími všemožným způsobem mařit jejich úsilí. I nepřítel naše bedlivě náš tisk a z některých zpráv mohl by snadno zjistit i takové skutečnosti, které někdy jen nedopatřením nebo z nedostatku náležité bdělosti a ostražitosti bývají zveřejňovány, ač mají zůstat tajeny. Blíže k příkazu bdělosti a ostražitosti i v tisku, musíme dbát o to, aby možnost vyzrazení státního, hospodářského a služebního tajemství byla snížena na minimum a musíme též zajistit, aby, respektující naše tiskovou svobodu, neměla tato být jakýmkoliv způsobem zneužívána. Proto musí bezpečnostní orgány, za účelem právě naznačeným, sledovat tisk; navodem k této práci mají jim sloužit tyto směrnice.

Povinností bezpečnostních orgánů je dbát o to, aby byl zachován pořádek ve věcech tiskových a aby bylo zabráněno dalšímu rozšiřování takové tiskoviny (§ 1 odst. 1 Vyhlášky ministerstva informací a osvěty č. 39/1950 Ú. l. l.), jejímž obsahem byl spáchán trestný čin. Řada trestných činů uvedených v trestním zákoně může být, podle své povahy, spáchána obsahem tiskoviny. V příloze A) se k objasnění věci upozorňuje na některé trestné činy, a nicméně spáchání trestného činu obsahem tiskoviny přichází nejčastěji v úvahu. O vyhledávání o těchto trestných činech není žádné ustanovení od obecné zásady stanovené v § 76 trestního řádu; náleží tedy i zde počítat především bezpečnostním orgánům. Pořádek ve věcech tiskových v širším smyslu chrání ustanovení § 123 trestního zákona správního. Dověli-li se bezpečnostní orgán, že došlo k trestnému porušení pořádku v tiskových věcech, je, vzhledem k ustanovení § 4 trestního řádu správního, povinen učinit o tom oznámení příslušnému národnímu výboru. V příloze B) se uvádějí nejdůležitější předpisy upravující pořádek v tiskových věcech.

Aby bezpečnostní orgány mohly řádně plnit tyto úkoly, musí soustavně a pečlivě sledovat obsah všech tiskovin. Tuzemské tiskoviny, t. j. tiskoviny vytištěné na našem území, musí ihned po jejich vytištění prozkoumat zda jejich obsahem nebyl spáchán trestný čin a nebo zda při jejich vydání nedošlo k správnímu přestupku. Aby tyto úkoly mohly pravidelně a včas

Trestné činy spáchané obsahem tiskoviny.

Správní přestupky ve věcech tiskových.

Tuzemské tiskoviny.

Povinné výtisky.

plnit je předepsána v § 3 odst. 2 vyhlášky ministerstva informací a osvěty č. 39/1951 Ú. I. I., kterou se vydávají tiskové předpisy, ve znění vyhlášky č. 191/1951 Ú. I. I., tiskárnám povinnost, jeden exemplář každé tiskoviny (tak zv. povinný výtisk) zároveň s počátkem jejího rozšiřování odevzdat okresním velitelstvím národní bezpečnosti a v Praze, Brně a Bratislavě krajským velitelstvím národní bezpečnosti, v jejichž obvodě byla tiskovina vytištěna. Kdyby nebyly všechny povinné výtisky tiskárnami řádně odevzdávány a nebo byly odevzdávány opožděně, učiní bezpečnostní orgány na tiskárnu (odpovědného vedoucího) oznámení podle § 123 odst. 4 trestního zákona správního, okresnímu národnímu výboru, příslušnému podle místa tiskárny. Nahlédnutím do t. zv. evidenční knihy, již podle § 3 odst. 1 zmíněné vyhlášky je tiskárna povinna vést, lze se vždy přesvědčit, jsou-li povinné výtisky odevzdávány od všech tiskovín které tiskárna expeduje a které jsou takto rozšiřovány.

Evidenční knihy v tiskárnách.**Působnost OVN.****Spolupráce s národními výbory (referátem IV.).**

Okresní velitelství národní bezpečnosti, s výjimkou odlišné úpravy v Praze, Brně a Bratislavě, o níž bude dále zmínka, jsou povinna sledovat obsah všech tiskovin vytištěných v jejich sčíslených obvodech. Plnění tohoto úkolu buď svěřeno u každého okresního velitelství národní bezpečnosti jednomu orgánu jako tiskovému referentovi. Tento tiskový referent musí být ve věcech tiskových v úzkém styku též s příslušným národním výborem (referátem IV.), který je, podle zákona č. 94/1949 Sb., o vydávání a rozšiřování knih, hudebnin a jiných neperiodických publikací a podle zákona č. 184/1950 Sb., o vydávání časopisů a o Svazu československých novinářů a podle prováděcích předpisů k těmto zákonům vydaných (viz již uvedenou vyhlášku a též směrnice pro provádění tiskových předpisů, vydané ministerstvem informací a osvěty, uveřejněné ve sbírce oběžníků pro KNV roč. III. (1951) č. 37 poř. č. 497), příslušný k obstarávání tiskové agendy s hlediska administrativního a i pořádkového.

Evidence.

Povinností tiskového referenta je též vedení evidence o všech v jeho služebním obvodě udělených oprávnění k vydávání časopisů s vyznačením šéfredaktorů nebo osob pověřených vedením redakce a o odevzdávaných povinných výtiscích, jakož i o všech tiskárnách a mechanických nebo chemických rozmnožovnách. K evidenčním účelům jsou okresním velitelstvím národní bezpečnosti, v Praze, Brně a Bratislavě, krajským velitelstvím národní bezpečnosti, zasílány v opise výměry, jimiž se uděluje oprávnění k vydávání časopisů a oznamovány případné doplňky a změny údajů těchto časopisů se týkajících.

Prozatímní opatření činěné při zjištění závadného obsahu tiskovin.**Zabrání závadných tiskovin soudem.**

Jestliže při sledování obsahu tiskovin bezpečnostní orgán zjistí, že obsahem tiskoviny byl spáchán trestný čin, učiní opatření podle § 127 odst. 4 trestního řádu, jímž zamezí rozšiřování tiskoviny. Toto opatření je však vždy předem projednat s okresním prokurátorem a to proto, poněvadž jenom soud je příslušný stanovit, že závadné tiskoviny se zabírají podle § 74 trestního zákona.

Jde-li o trestné porušení pořádku ve věcech tiskových, lze obdobné opatření, po jeho projednání s příslušným oddělením okresního národního výboru, učinit podle § 21 odst. 3 trestního řádu správního.

Zákaz rozšiřování tuzemských tiskovin, opatření ONV.

Upozorňuje se též na možnost opatření, k němuž je, podle § 12 shora uvedené vyhlášky, příslušným okresní národní výbor (referát IV.), jímž lze vyslovit zákaz rozšiřování tiskoviny v těch případech, kdy jejich obsah není v souladu s obecným zájmem.

Výslovný souhlas ministra národní bezpečnosti nebo jeho náměstka.

Vzhledem k výnosu ministerstva národní bezpečnosti č. j. S-1075/02-51 ze dne 16. března 1951, zasláno všem krajským velitelstvím národní bezpečnosti, je však bezpodmínečně třeba vyžádat si vždy prostřednictvím sekretariátu ministerstva národní bezpečnosti (ne přímo!) buď dálkopisem nebo telefonicky (čís. 096 linka 311, po úředních hodinách, jen pokud jde o naléhavé případy týkající se denního tisku, linka 247), předchozí souhlas ministra národní bezpečnosti nebo jeho náměstka v těch případech, kdy bezpečnostní orgán, po zjištění závadného obsahu tiskoviny, hodlá provést opatření jímž se má zamezit její rozšiřování a které směřuje k soudnímu

zabrání (dříve t. zv. zabavení), jde-li o denní tisk vůbec a i jiné časopisy, vydávané politickými stranami a ostatními složkami Národní fronty, jejichž význam není jen zcela místní povahy; k výkladu pojmu časopis viz ustanovení § 1 odst. 3 zmíněné vyhlášky, podle něhož se časopisem rozumí tatáž tiskovina vydávaná nejméně dvakrát ročně. Vzhledem k ustanovení §§ 7 a 8 zákona č. 286/1948 Sb., o národní bezpečnosti a § 84 trestního řádu, není obsahem výnosu ministerstva národní bezpečnosti č. j. S-1075/02-51 ze dne 16. března 1951 bezpečnostní orgán vázán tehdy, jde-li o odnětí tiskovin na základě příkazu prokurátora nebo soudu.

Opatření, jímž se má zamezit rozšiřování tiskovin, musí být vždy učiněno takovým způsobem, aby závadné tiskoviny nebyly od okamžiku jeho provedení veřejnosti přístupny. Ke splnění tohoto příkazu bude, podle okolností, někdy dostačujícím pořízením soupisu všech závadných tiskovin a ponechání jich pod úřední uzávěrou na dosavadním místě a to popřípadě i pod osobní odpovědností toho, kdo závadné tiskoviny má v držení, že s těmito nebude nikterak disponováno. Jindy bude zapotřebí závadné tiskoviny držitelé odebrat a uložit ve služební místnosti.

O každém provedeném opatření a to i tehdy, když k němu došlo po vyžádáním souhlasu ministra národní bezpečnosti nebo jeho náměstka, nebo po předchozí dohodě s okresním prokurátorem, musí být okresnímu prokurátoru neprodleně učiněno písemné oznámení, v němž nutno uvést podrobně důvody pro které k němu došlo, jak a kde bylo provedeno a jak velké množství tiskovin bylo postiženo. K tomuto oznámení musí být přiloženy dva výtisky závadné tiskoviny s přesným vyznačením závadného obsahu. Toto oznámení se předloží v opise i s připojením závadné tiskoviny a s příslušnou zprávou, v níž třeba uvést i jiné, v oznámení prokurátorovi neuvedené okolnosti, které popřípadě s opatřením souvisely, ministerstvu národní bezpečnosti, ministerstvu informací a osvěty a krajskému velitelství národní bezpečnosti.

Vždy je třeba i zkoumat, zda a do jaké míry byla v tiskovině zjištěná závada způsobena osobou odpovědnou za její obsah a popřípadě i pisatelem samotným; o výsledku tohoto šetření, prováděného ve spolupráci s okresním prokurátorem, je také třeba učinit okresnímu prokurátorovi oznámení, které se též předloží v opise ministerstvu národní bezpečnosti, ministerstvu informací a osvěty a krajskému velitelství národní bezpečnosti.

Při sledování tisku věnují bezpečnostní orgány též pozornost všem zprávám, které jsou v jakékoliv souvislosti s bezpečnostní službou (na př. upozornění na dopravní závadu, kritika výkonu bezpečnostní služby, zmínka o nedostatečném bezpečnostním opatření, kritika bezpečnostních předpisů, zpráva o účasti bezpečnostních orgánů při různých veřejných událostech a pod.). Tyto zprávy se z časopisu vystříhnou a nalepí na list papíru, na němž se též vyznačí název a číslo časopisu, místo, kde tento vychází a datum jeho vyjítí; výstřížek se neprodleně předloží přímo ministerstvu národní bezpečnosti. Do povinného výtisku, z něhož byl výstřížek vyňat, je nutno vložit o věci stručný záznam.

Obsahuje-li zpráva upozornění na závadný, nebo jakkoli jinak nežádoucí stav, vyskytující se ve služebním obvodu kraje, v němž se nalézá okresní velitelství národní bezpečnosti pořizující výstřížek, předloží toto o věci podrobnou zprávu krajskému velitelství národní bezpečnosti, popřípadě okresní velitelství národní bezpečnosti samo dá též podnět k odklizení závadného stavu, vyskytuje-li se tento v jeho služebním obvodu. Tímto však není nijak omezena povinnost předložit vždy výstřížek ministerstvu národní bezpečnosti.

Účelem pečlivého a systematického provádění této práce je podchycení všech zpráv, zmiňujících se o úkolech, působnosti, výkonu, nedostatcích a pod., bezpečnostní služby, na tyto vhodně reagovat nápravným opatřením, popřípadě i náležitým informováním veřejnosti.

Krajská velitelství národní bezpečnosti řídí sledování tisku ve svém služebním obvodu a zprostředkují styk s ministerstvem národní bezpečnosti.

Oznámení prokurátorovi.

Výstřížková služba.

Působnost KVNB.

**Porady tiskových referentů
u KVNB.**

K plnění tohoto úkolu zřizuje se u každého krajského velitelství národní bezpečnosti tiskový referent. Tiskový referent krajského velitelství národní bezpečnosti (v Praze, Brně a Bratislavě velitel tiskového oddělení) koná nejméně jednou za dva měsíce poradů, na kterou zve všechny tiskové referenty okresních velitelství národní bezpečnosti ze svého služebního obvodu, přednostu IV. referátu krajského národního výboru, okresního prokurátora v sídle krajského prokurátora, krajského prokurátora a předsedu krajského soudu. Účelem těchto porad je zejména: udílení pokynů tiskovým referentům okresních velitelství národní bezpečnosti, jejich instruování, vzájemná výměna praktických poznatků a usměrňování a sjednocování provádění sledování tisku. O poradě se sepíše záznam, který se předloží ministerstvu národní bezpečnosti. První poradou doporučuje se svolat v nejbližší době a provést na ní zejména pečlivé instruování o těchto směrnicích.

**Tuzemské tiskoviny tištěné
v Praze, Brně a Bratislavě.**

Krajská velitelství národní bezpečnosti v Praze, Brně a Bratislavě sledují všechny tuzemské tiskoviny tištěné v městech Praha, Brno, Bratislava. Při tom se obdobně řídí i všemi ustanoveními těchto směrnic, která v této souvislosti platí pro okresní velitelství národní bezpečnosti. K plnění úkolů krajských velitelství národní bezpečnosti v Praze, Brně a Bratislavě, zřizují se u těchto velitelství tisková oddělení s potřebným počtem kvalifikovaných referentů a pomocného personálu.

**Tisková oddělení u KVNB
Praha, Brno, Bratislava.**

Cizozemské tiskoviny k nám zasílané sleduje a jejich tiskovou přehlídku provádí ministerstvo národní bezpečnosti. Neprovádí se přehlídka tiskovin sovětských a tiskovin vydávaných nyní v zemích lidové demokratických.

Cizozemské tiskoviny.

V žádném případě nesmí být při obstarávání této tiskové agendy bezpečnostními orgány zvolen postup odchýlný od těchto směrnic. Zejména musí být bezpodmínečně, ve všech případech, kdy je tak předepsáno, vyžadován předchozí souhlas ministra nebo jeho náměstika, má-li být učiněno opatření směřující k zabránění (zabavení) závadné tiskoviny.

Upozornění.

Ve všech případech, vzbuzujících jakékoliv pochybnosti nebo nejasnosti je učinit rozhodnutí až po předchozím dotazu buď u krajského velitelství národní bezpečnosti nebo u ministerstva národní bezpečnosti.

Veškerou korespondenci (dotazy, předkládání zpráv, výstřižků atd.), vedenou v souvislosti s těmito směrnicemi s ministrem národní bezpečnosti, řiďte k jednacímu číslu S-61980/601-51. Telefonické dotazy číňte na číslo 096 linka 511.

C. S-61980/601-51.

Ministr národní bezpečnosti
L. KOPŘIVA, v. r.

Příloha A.

**Přehled některých trestných činů uvedených v trestním zákoně
u nichž jejich spáchání obsahem tiskoviny přichází nejčastěji
v úvahu**

- § 81 pobořování proti republice;
- § 83 podpora a propagace fašismu a podobných hnutí;
- §§ 89, 92 ohrožení státního tajemství;
- § 98 podněcování k útočné válce;
- § 110 snižování vážnosti presidenta republiky;
- § 111 hanobení ústavního činitele;
- § 118 útoky proti skupinám obyvatelů;
- § 119 hanobení skupiny obyvatelů republiky pro jejich národnost, rasu, náboženství a pod.;
- § 124 hanobení republiky;
- § 125 hanobení spojeneckého státu;
- § 126 hanobení národa a rasy;
- §§ 127, 128 šíření poplašných zpráv;
- § 129 nepřátelské jednání proti republice;
- § 162 křivé obvinění;
- § 167 podněcování k trestnému činu;
- § 168 podněcování k hromadnému neplnění povinností uložené zákonem;
- § 169 schvalování trestného činu;
- § 180 urážka veřejného činitele;
- § 189 pomluva;
- § 244 ohrožení mravnosti.

Upozornění: Trestný čin je spáchán veřejně, jestliže je spáchán obsahem tiskoviny, rozšiřovaného spisu, filmem, rozhlasem, nebo jiným, podobně účinným způsobem; (viz § 76 trestního zákona).

Příloha B.

**Nejdůležitější předpisy upravující pořádek
ve věcech tiskových**

Vyhláška ministra informací a ministra průmyslu č. 696/1948 Ú. I. I., o hospodaření papírem při vydávání časopisů;

vyhláška ministra informací č. 1145/1948 Ú. I. I., k se vydávají podrobné směrnice o inserci v časopisech;

vyhláška ministra informací a osvěty č. 956/1949 Ú. I. I., o úpravě rozšiřování pohlednic;

vyhláška ministra informací a osvěty č. 1116/1949 Ú. I. I., o rozšiřování antikvárních neperiodických publikací;

vyhláška ministra informací a osvěty č. 1047/1949 Ú. I. I., o dodávání neperiodických publikací, určených k rozšiřování;

vyhláška ministra informací a osvěty č. 1068/1949 Ú. I. I., o úpravě vydávání pohlednic;

vyhláška ministerstva informací a osvěty č. 1231/1949 Ú. I. I., o opatřeních v oboru rozšiřování neperiodických publikací majiteli vydavatelských oprávnění;

vyhláška ministra informací a osvěty č. 21/1950 Ú. I. I., o rozšiřování neperiodických publikací vydaných přede dnem 5. května 1945;

vyhláška ministra informací a osvěty č. 62/1950 Ú. I. I., o povinných výtiscích a jejich odevzdávání k účelům úředním nebo studijním;

vyhláška ministra informací a osvěty č. 405/1950 Ú. I. I., o jednotném plakátování veřejných hudebních produktů v Praze a Brně.